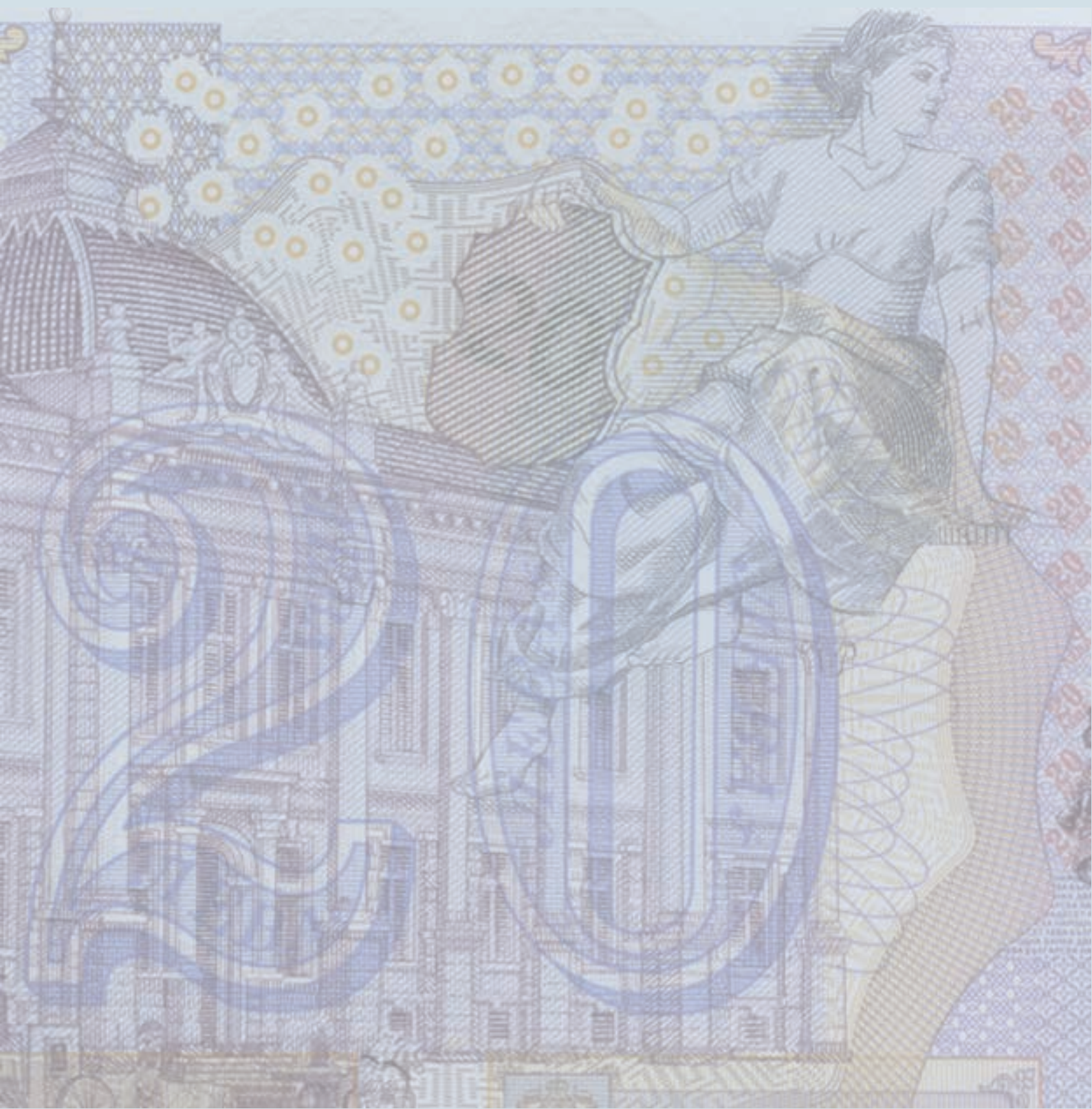

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2018 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

© Българска народна банка, 2018
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение,
единствено с изрично посочване на източника.

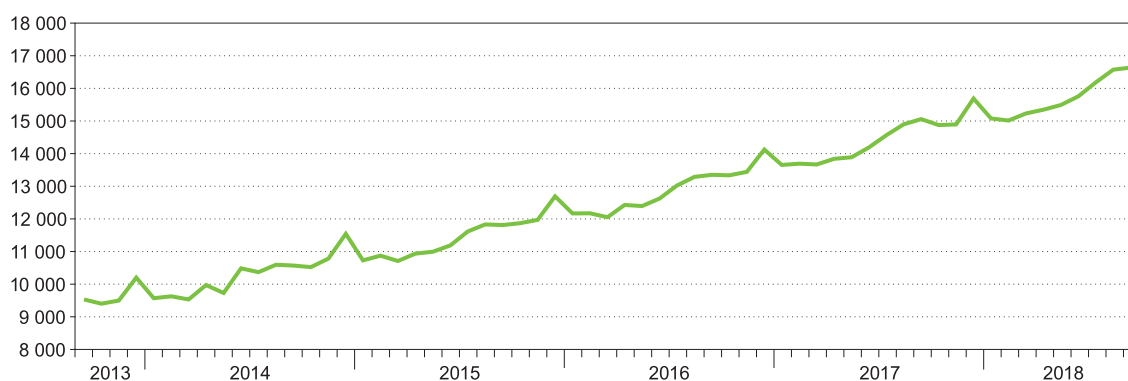
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2018 г. парите в обращение¹ достигнаха 16 644.8 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на септември 2017 г. те нараснаха с 10.38%, или с 1565.0 млн. лв. През предходния едногодишен период (септември 2016 г. – септември 2017 г.) нарастването беше по-високо както в процентно отношение (12.69%), така също и в абсолютна стойност (1698.0 млн. лв.).

Пари в обращение (септември 2013 г. – септември 2018 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През юли – септември 2018 г. парите в обращение се увеличиха с 876.1 млн. лв., или с 5.56% в сравнение с края юни 2018 г., като нарастването им е с 0.52 процентни пункта по-ниско от отчетеното за същия период на 2017 г. Най-висок месечен прираст (2.69%) в рамките на третото тримесечие на 2018 г. парите в обращение отбелязаха през юли.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2017 г.	30 юни 2018 г.	30 септември 2018 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	15 079.8	15 768.7	16 644.8
Банкноти	14 722.7	15 375.1	16 235.7
Разменни монети	349.6	386.0	401.5
Възпоменателни монети	7.5	7.6	7.6

Източник: БНБ.

В края на септември 2018 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.54%, като през третото тримесечие е нараснал с 0.04 процентни пункта спрямо края на юни.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юни 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2018 г. възлиза на 35.32 лв., което представлява увеличение с 0.42 лв. спрямо края на юни. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.65 лв., или с 4.90% вследствие на по-високия в сравнение с останалите номинали темп на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева и продължаващата замяна на двулевова банкнота с монета.

Към 30 септември 2018 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.41%, като през третото тримесечие е намалял с 0.04 процентни пункта спрямо края на предходното.

Продължаващото навлизане в обращение на монетата с номинал 2 лева доведе и до увеличение с 0.01 лв. спрямо края на второто тримесечие на средната по стойност разменна монета в обращение, която в края на септември 2018 г. възлезе на 0.17 лв.

В края на септември дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и се запазва без промяна както спрямо края на предходното тримесечие, така също и спрямо края на септември 2017 г.

В изпълнение на монетната си програма за 2018 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка през третото тримесечие Банката пушна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Иван Асен II“ от серията „Средновековни български владетели“ с номинална стойност 10 лева.

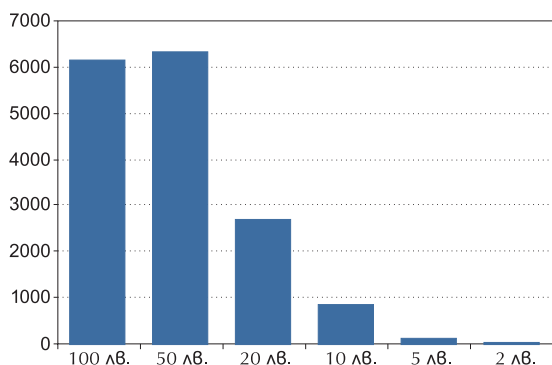
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на септември 2018 г. в обращение са 459.5 млн. броя банкноти, които са с 19.1 млн. броя, или с 4.35% повече в сравнение с края на юни. За същия период общата им стойност нарасна с 5.60% (860.7 млн. лв.), достигайки към 30 септември 16 235.7 млн. лв.

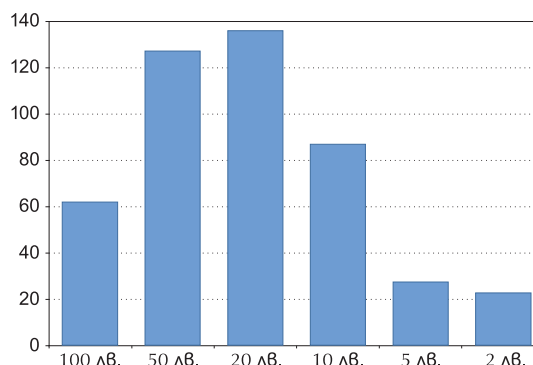
С най-голям дял (29.45%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2018 г. е банкнотата с номинал 20 лева, като към 30 септември в обращение са 135.3 млн. броя от нея. С най-малък дял (4.90%) в броя на банкнотите в обращение е двулевова банкнота.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2018 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха следните промени: дяловете на банкнотите от 2, 5 и 50 лева намаляха съответно с 0.58, 0.08 и 0.41 процентни пункта, а тези на банкнотите от 10, 20 и 100 лева нараснаха съответно с 0.22, 0.29 и 0.56 процентни пункта.

За едногодишен период (септември 2017 г. – септември 2018 г.) банкнотите в обращение се увеличиха с 22.4 млн. (5.12%) по брой и с 1513.0 млн. лв. (10.28%) по стойност.

Спрямо края на септември 2017 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 2 и 20 лева намаляха съответно с 2.05 и 0.44 процентни пункта, а на тези от 5, 10, 50 и 100 лева нараснаха съответно с 0.13, 0.11, 0.98 и 1.27 процентни пункта.

Запазва се тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с банкнотите от останалите номинали. Увеличението в обращение на банкнотите от 50 и 100 лева има основен принос и за годишното нарастване както на броя, така и на стойността на банкнотите в обращение.

В края на септември 2018 г. общата стойност на намиращите се в обращение банкноти от 50 лева е 6327.9 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (38.98%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение, а с най-малък дял (0.28%) е стойността на двулевовете банкноти в обращение.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 2, 5, 20 и 50 лева намаляха спрямо края на юни съответно с 0.04, 0.02, 0.03 и 1.05 процентни пункта, а с 1.14 процентни пункта нарасна дялът на банкнотата с номинал 100 лева. Стойността на банкнотите от 10 лева в обращение им отрежда дял от 5.32%, колкото беше и в края на юни 2018 г. За едногодишен период настъпиха следните изменения: дяловете на банкнотите от 2, 5, 10, 20 и 50 лева намаляха съответно с 0.13, 0.02, 0.23, 1.08 и 0.46 процентни пункта, а с 1.92 процентни пункта нарасна единствено дялът на банкнотата с номинал 100 лева.

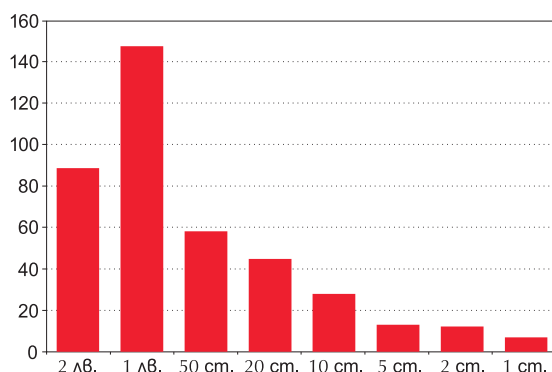
В края на септември 2018 г. в обращение са 2395.1 млн. броя разменни монети, които са с 44.6 млн. броя, или с 1.90% повече в сравнение с тези в края на юни. За същия период общата им стойност се увеличи с 15.4 млн. лв., или с 4.00% и в края на септември 2018 г. достигна 401.5 млн. лв.

На годишна база се запазва тенденцията към нарастване на броя на намиращите се в обращение разменни монети от всички номинали. За едногодишен период общият им брой в обращение се увеличи със 149.2 млн. (6.64%), а стойността им – с 51.9 млн. лв. (14.83%). В наличнопаричното обращение с по-бърз темп нараства броят на монетите с високи номинали (50 стотинки, 1 и 2 лева). За едногодишен период броят на монетите от 50 стотинки нарасна със 7.03%, или със 7.7 млн., а от 1 лев – със 7.48%, или с 10.3 млн. По-значително е нарастването на годишна база в паричното обращение на броя на монетите от 2 лева – 56.16%, което представлява увеличение с 16.0 млн. броя. В края на септември 2018 г. общият брой в паричното обращение на монетите с номинална стойност 2 лева достигна 44.6 млн. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 5.25% за монетите от 10 стотинки до 6.60% при монетите от 2 стотинки.

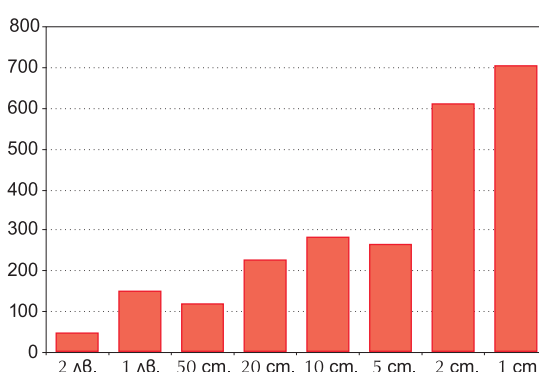
Най-голям дял (29.43%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на третото тримесечие на 2018 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 септември в обращение са 704.9 млн. броя монети с този номинал. С най-малък дял (1.86%) е броят на монетите с номинал 2 лева.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2018 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2018 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2 и 5 стотинки съответно с 0.16, 0.06 и 0.01 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 10 и 20 стотинки и на 1 лев и 2 лева нараснаха съответно с 0.02, 0.03, 0.02 и 0.16 процентни пункта. Броят на монетите с номинална стойност 50 стотинки в обращение им отнежда дял от 4.88%, колкото беше и в края на юни 2018 г.

За едногодишен период спрямо края на септември 2017 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 стотинки съответно с 0.36, 0.01, 0.02, 0.16 и 0.11 процентни пункта, а дяловете на монетите от 50 стотинки и от 1 лев и 2 лева нараснаха съответно с 0.02, 0.05 и 0.59 процентни пункта.

Динамиката по стойност на разменните монети в обращение също запази тенденцията си към растеж от последните няколко години. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от 1 лев и 2 лева.

Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на септември 2018 г. е 148.2 млн. лв., което им отнежда и най-големия дял (36.92%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.76%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 1.47 процентни пункта нарасна дялът на монетите от 2 лева, което доведе до намаление на дяловете на останалите номинали от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев съответно с 0.05, 0.07, 0.07, 0.13, 0.19, 0.29 и 0.67 процентни пункта.

Измененията в структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период са главно под въздействието на навлизащата в об-

ращение двулевова монета, която отново е единствената с нарастващ дял (с 5.87 процентни пункта) в съвкупната стойност на намиращите се в обращение разменни монети. В резултат това доведе до намаление на дяловете на всички останали монети от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев, съответно с 0.16, 0.23, 0.26, 0.64, 1.00, 1.06 и 2.52 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2018 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 221 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо второто тримесечие на 2018 г. неистинските български банкноти са с 31 броя по-малко.

Брой на неистинските български банкноти (юли – септември 2018 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	1	26	163	30	0	1

Източник: БНБ.

Относителният дял на задържаните през третото тримесечие на 2018 г. неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември възлиза на 0.000048%.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2018 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лева (73.76%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лева представлява 0.00012% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2018 г. банкноти с този номинал. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 10 и 50 лева, съответно с 13.57% и 11.76%. За периода юли – септември са задържани и по 1 брой неистински банкноти с номинал 2 и 100 лева. За отчетния период не са задържани неистински банкноти от 5 лева.

В периода юли – септември 2018 г. бяха регистрирани и задържани общо 71 броя неистински български разменни монети, от които 3 броя от 2 лева, 23 броя от 1 лев, 44 броя от 50 стотинки и 1 брой от 20 стотинки. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2018 г. е 0.000003%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2018 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 157 броя евро, 65 броя щатски долари и 57 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

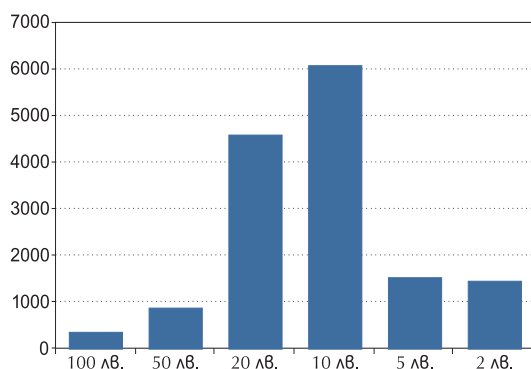
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода юли – септември 2018 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 14.9 млн. броя банкноти. Те са с 2.0 млн. броя (15.24%) повече в сравнение с отделените като негодни през второто тримесечие.

За период от една година (септември 2017 г. – септември 2018 г.) отделените като негодни банкноти са 55.4 млн. броя, което е с 8.2 млн. броя (12.89%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (септември 2016 г. – септември 2017 г.).

При машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2018 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (40.80%), следвани от 20-левовете банкноти с дял от 30.80%. Дяловете на банкнотите от 2 и 5 лева са съответно 9.78% и 10.30%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 50 и 100 лева, съответно 5.90% и 2.42%.

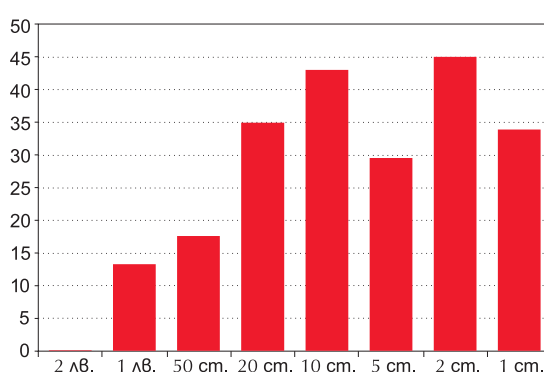
Негодни банкноти (юли – септември 2018 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2018 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През третото тримесечие на 2018 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 216.7 хил. броя, които са със 156.0 хил. броя (41.85%) по-малко в сравнение с отделените през второто тримесечие. За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1201.8 хил. броя, които са с 25.9 хил. броя (2.20%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (септември 2016 г. – септември 2017 г.).

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.